

КАРЛ МАЙ

ОТМЪЩЕНИЕТО НА ЕРИ

Превод от немски: Веселин Радков, 1979

chitanka.info

ОТМЪЩЕНИЕТО НА ЕРИ^[0]

Приблизително на петнадесет градуса южна ширина и на двеста двадесет и шест градуса източна дължина от Феро или на двеста и шестнадесет градуса от Париж се намира група острови, които са открити през 1606 година от Кирос, а през 1769 година са кръстени от прочутия мореплавател Кук, който първи ги изследвал подробно. Той ги нарекъл „Дружествени острови“ в чест на „Кралското научно дружество“ в Лондон.

Тези острови се разделят от широк проток на две групи: Уиндуърдз и Лиуърдз. Към първата група спадат Таити или Отаеити, който е най-значителният остров на архипелага, Маитеа, наричан още и Оснабрук, както и Аймео или Моереа. Към групата Лиуърдз се числят Хуаине, Райатеа, Таха, Борабора и Мауруа или Маупити.

Цялата островна група е от вулканичен произход, но малките почти микроскопични „морски строители“, животинките прилични на растения, по-липите, работят непрекъснато над тяхното разрастване; те обграждат всеки остров с остриите разклонени коралови образувания, по които може да се задържи почва; така те правят корабоплаването между островите особено опасно.

Земята на тези острови е изключително богата и плодородна. Планините са покрити с гъсти гори, а равнините по крайбрежията се напояват добре от потоци и реки, така че растителността е извънредно пищна и предлага в изобилие захарна тръстика и бамбук, хлебни дървета, палми, банани, писанг^[1], чинари, батати, зърнени култури, сладки корени и други южни плодове.

Жителите са от малайско-полинезийски произход с тъмно-меден цвят на кожата. Често жените са малко по-светли. Всички островитяни са стройни и добре сложени, общителни, гостоприемни и добродушни.

Живеят в моногамия, налагат на жените си известни ограничения, страстно обичат музиката, танците и фехтоването.

Обитателите на Дружествените острови са изповядвали първоначално политеистична религия, при която принасянето на човешки жертви не е било нещо необикновено. Техните жреци, които са били едновременно лекари и гадатели, са имали невероятно силно влияние върху тях; обаче още в края на 18 век основаните от англичаните мисионерства започнали борба срещу това влияние. По-късно и Франция изпратила свои мисионери, за да спасят „нещастните езичници“, (които водели съвършено задоволен и щастлив живот) от вечното проклятие и да ги спечелят за царството небесно, така че някогашните езичници са превърнати понастоящем в християни; дали това е станало за тяхно добро или не, е въпрос, на който ревностните привърженици на християнството предпочитат да не отговарят.

Цивилизацията си има своя варваризъм, светлината — своята сянка, любовта — своя егоизъм, и от мястото на вечното блаженство може да се надникне в пъкъла — както ни учи притчата за сиромаша и Лазар. Издигната от нетърпелив фанатизъм на остриетата на мечовете, превърната от една хитро пресметлива завоевателна алчност в знаме, религията, проповядваща Христовата любов, благост и състрадание, е разнесена вече над по-голямата част от земното кълбо: цели раси и народи изчезнаха, или в момента се намират в последни диви предсмъртни гърчове; чрез това унищожение историята на бъдещето изгуби завинаги важни културно-исторически сили и моменти, а верният духовен пастир със „самопожертвувателност търси загубените овчици“, които никога не са били в неговото стадо, но обръща гръб на безбройните и страшни болести, опустошаващи стадото му.

Когато били открити Дружествените острови, на тях намерили малък народ с детинска наивност, без особени желания, който живеел в райска невинност и на когото богатата природа била дала в прахосническо изобилие всичко необходимо за задоволяване на нуждите му, за водене на охотен, безгрижен живот. Чужденците били посрещнати гостоприемно и дружелюбно, почитали ги почти като божества и им дали всичко, каквото си поискали. Те отнесли тази вест в родината си и там се породило желанието да се изпитат същите наслаждения и да се увеличи блаженството на островитяните, като се проповядва божие слово, а също така да бъдат подчинени и

политически. На път се отправили кораби, които стоварили на островите оръжия, библии, духовници и всякаква друга нравоучителна паплач. Започнало покръстването, оръжията и пренесените болести вършели своето, човешките жертвоприношения били забранени, но господин Бакхус и госпожа Венера унищожавали непрекъснато голям брой хора: — „нещастните езичници“ скоро се превърнали в послушни овчици и само от време навреме се появявал някой упорит овен, който трябвало да бъде „отделен на лявата страна“^[2], ако преди това той самичък не се отправел към пъкъла. Доброто „съчувствено“ човешко същество никога не е толкова достойно за омраза както в онзи случай, когато се опитва по натрапнически начин да направи щастлив своя брат. Това приятелско намерение е проляло безброй потоци топла кръв и е струвало на милиони хора (кой ли би могъл да ги преброи) загубата на родина, живот, нрав и имущество.

* * *

Таити, перлата на Южното море, се простираше под великолепно тъмносиньо небе, слънцето хвърляше жарта си върху блестящите морски вълни, а покритите с гори върхове и склонове на планината Ороена се къпеха в лъчите му; ослепителната слънчева светлина искреше в потоците и малките каскади, които се спускаха от живописно извисилите се към небето зъбери, но слънчевата жар не достигаше до красивите села, скрити в сянката на палмите и на безбройните плодни дървчета и освежавани от приятната прохлада на свежия морски бриз.

Дългите пернати ветрила на кокосовите палми шумяха на лекия ветреца, а широките листа на бананите шумоляха по земята, откъснати от вятъра: прецъфтелите портокалови цветове капеха, като разнасяха сладостен аромат; въпреки това по клонките на портокаловите дървета вече се виждаха нагъсто златистожълти плодове. Беше един от онези вълшебно хубави, прекрасни дни, чието великолепие и богатство може да се срещне само в тропическите области. Докато островът лежеше под слънцето в цялата си райска красота така млад и свеж, като че ли току-що бе излязъл от ръката на твореца, навън, край кораловите рифове, прибойт пееше с гръмовен глас своята вечна песен. Времената

се менят, а с тях и хората, само безкрайното вечно променливо и все пак вечно едно и също море не се е променило: и днес както и преди хилядолетия то запраща мощно кристалните си вълни върху остриите скали; белите блестящи глави на вълните се надигат и спускат, като че ли хиляди наяди^[3] се стремят да погледнат към брега, където над пенливите гребени на вълните се виждат вечно зелените развяни корони на палмите, под които един малък народ, обречен на бавен и постепенен залез, брои последните удари на пулса на своето самостоятелно съществуване.

Там на брега се разпростираше Папетее, столицата на Таити, а из улиците ѝ се движеха нагоре надолу тълпи от пъстрооблечени хора в бели, сини, червени, жълти, раирани или пък на цветчета одежди. Как прекрасно бяха украсили младите хубави като картина момичета черните си, къдрави, копринено меки коси с цветя и изкусно приплетено снежнобяло, развяващо се лико на марантага! А колко ловки и горди бяха движенията на местните контета, припасали кокетно пъстрото парау или падащата на гънки марра около слабините си; около раменете им беше наметната живописната гебута; и как напето се разхождаха с нея насам-натам между красавиците! Те бяха свързали дългите си блестящи от мазнина коси с ивици от преплетена бяла „тапа“ и червена фланела, които съвсем не стояха лошо на бронзовите им лица.

И ето че изведнъж всичко живо се заблъска към брега. Приближаваше се едно кану, чието бяло плат но беше здраво изпънато от бриза, така че седящият вътре човек си служеше с греблото само за да поддържа посоката на лодката си.

Кануто беше от онези типични тамошни лодки, които имат обло дъно, защото са издялани направо от целия дънер на дървото. С това кануто придобива по-голяма скорост, но то би се обръщало твърде лесно без балансър (аутригър).

Тези балансъри се състоят от две пръчки или дървета, които са закрепени здраво напреко под лодката; придържат от дясната ѝ страна един лек плавок, издялан във формата на плъзгач на шейна. Този плавок плува успоредно с лодката на около четири стъпки от борда ѝ и е завързан здраво с лико за напречните дървени опори. Обръщането на лодката, а дори силното и разклащане става невъзможно благодарение на плавока; лодката не може да се обърне наляво, защото в този случай

би трябвало да повдигне целия плавок от водата, отстоящ на почти два лакътя в страни от нея, а обръщането надясно е също така невъзможно, защото тогава направеният от леко дърво плавок не може лесно да бъде потопен под водата заедно с дървените опори и то когато се намира на такова разстояние от кануто. Пътуването с тези лодки е извънредно сигурно дори и при неспокойно море. Наистина, без тези балансори човек трябва да се движи извънредно предпазливо в лодката, защото облото ѝ дъно се влияе от най-леките движения на тялото, а при най-слабото разклащане на лодката съществува опасност не само от обръщане и неволна баня, но тази иначе сама по себе си дребна неудача би могла да струва и живота на човека, защото заливите и крайбрежните води на този остров гъмжат от акули, които спадат към най-лакомия вид от тези зловещи морски разбойници.

Младият човек умееше, както всички островитяни, да управлява превъзходно своето кану; пресичаше с него вълните косо и когато се озова вече близо до сушата, прибра платното, за да не бъде тласнат от вятъра към острите скали.

С помощта на греблото си той се промъкна между кораловите рифове до брега; тази работа очевидно не му се струваше голямо усилие, защото същевременно можеше да насочи вниманието си към необикновено големия брой украсени лодки привързани край брега, които стояха готови за отплаване. Между тях се намираше една лодка, която се отличавахе с богатата си украса от знаменца, цветя и зеленина и която му беше много добре позната. С нея го беше взел Потомба, бащата на неговата прекрасна млада жена, когато я отвеждаше от Аймео, най-близкият до Таити остров в западна посока, в своя дом в Папетее, скрит под палмите.

Познаваше също така добре и стария набръчкан Потаи, който седеше в лодката и чакаше. И преди той беше чакал също така в лодката. Нима това не приличаше на някоя весела сватба? Но защо лодката на Потомба се отличавахе пак с украса от останалите, когато той имаше само една дъщеря?

Сега той стисна по-здраво греблото и след малко лодката му изскърца на пясъчния бряг. Завърза я с въже от лико за едно забито в земята колче и забърза към стария слуга.

— Потаи — попита той, — какво правиш тук на брега на Таити?

Старецът го погледна. Очите му измериха младия човек с неописуем израз.

— Нека Атуа, богът на всичко добро, бъде с тебе, Аноуи! Върни се у дома и попитай, какво правя тук!

— А защо не искаш ти да ми кажеш?

— Не мога, Аноуи! Моето сърце мисли много за тебе през време на дългите седмици, докато ти беше на островите Табуаи и Оро, богът на всичко зло, се спусна над Аймео и над Потомба, великият принц, който отхвърли вярата на дедите ни и започна да се моли на бога, за когото ни говори старият блед митонаре.

Митонаре означава мисионер и островитяните, чиито език е твърде беден, наричат с тази дума всичко, което е свързано с религията на християните, — църква, проповедник, олтар, проповед, блажен, свят, благочестив и т.н.

— Възможно ли е това, Потаи? — попита младият човек уплашено и въпреки бронзовия цвят на лицето му можеше да се забележи, че страните му побледняха. — О, защо не си останах в къщи! Знаех, че онази чуждестранна хитра гадина посещава дома му, за да открадне вярата на дедите му, но богатата печалба ме подмами към земите на Табуаи и търговията, която ме задържа там толкова дълго време наистина ми донесе голяма печалба. Ще говоря с него, пак ще го върна към истината на нашите жреци, а Манина ще ми помага с удоволствие!

— Манина, твоята жена?

— Да. Тя ме обича повече от живота си, тя напусна баща си и ме последва от Аймео до Папетее, тя плака, когато заминах, цяло море от сълзи изплака. О, моя сладка Манина, днес пак ще ме видиш и ние ще изтръгнем Потомба от ръцете на този митонаре! Но кажи ми, какво правиш тука?

— Устата mine иска да говори, думите й тежат!

— Потаи — душата ти е тъжна, а очите ти са насълзени! Ти ме обичаш и лицето ти ми казва без думи, че ме грози нещастие! Засяга Манина. Какво е станало с жена ми?

— Няма да ти кажа, но спомни си за Маори, който беше твой съперник!

— Маори?

Той изговори само тази дума, и с един единствен скок мина между лодките и полетя навътре към сушата. Не обръщаше внимание на човешкото множество, чиито погледи се спираха състрадателно на него; преминаваше тичешком без да погледне дори и онези, които излизаха от тълпата и се опитваха да го заговорят. Той продължи да тича около Папетее, докато се озова при една сграда, която се отличаваха от останалите по големината си и по размерите на дворната си площ.

В тази къща беше прекарал златното време на своята младост, тук беше почувствувал страхопочитанието на хората към баща му, великият главатар на Таити, тук бе наблюдавал и рушенето на всички стари обичаи и традиции, което беше отнело властта, авторитета и... живота на баща му. Аристокрацията беше изгубила позициите си и той беше започнал заедно с брат си търговия със съседните острови от архипелага, която му донесе богатство на мястото на изгубеното влияние като ери, като принц. После той има щастието да вземе за жена най-красивото и най-добро момиче на Дружествените острови, въпреки че Маори, влиятелният син на жреца, който беше станал християнин и местен митонаре, беше поискал ръката ѝ, за да използва влиянието на баща ѝ за користни цели.

Какво се беше случило сега с нея? Той влезе в къщата и завари брат си да седи мрачен в един от ъглите.

— Омби, какво е станало? — запита той останал без дъх.

— Аноуи, ти тук? Слава на Атуа, който те изпраща, за да се освободи душата ми от мъката, която ѝ тежи! Ще бъдеш ли достатъчно силен да научиш вестта?

— Да. Какво е станало с Манина? Защо не идва да ме посрещне?

— Тя не е вече тук.

— Не е... вече... тук? — Той едва произнесе със запъване тези тежки за него думи. — Жената на моето сърце не е вече тук? А къде е отишла?

— Потомба я отведе ѝ я даде за жена на Маори, изменника. Днес е сватбата и канутата чакат във водата, за да отведат годеника към Аймео.

Аноуи не отговори. Приблжи се до отвора в стената, който служеше за прозорец. Трябваше да си поеме въздух, ако не искаше да

се задуши. Гърдите му се повдигаха и спускаха конвулсивно, а дъхът му минаваше шумно между смътно пребледнелите му устни.

Дълго, дълго стоя той така, докато най-сетне се обърна бавно:

— Омби, тя доброволно ли го последва?

— Не. Той я взе, когато не бях тук. Подмамил я с хитрост. Сега тя е при него и той има право да разполага с нея.

Аноуи въздъхна облекчено.

— Чуждото учение посява в сърцата омраза, раздори и притворство. То ще избуи над нашата вяра, както плевелът избуява над полезното растение. Ще се махна от страната на дедите ни и никога няма да се върна повече.

— Ще се махнеш? От устата ти говори гласът на отчаянието!

— Не, Омби. Манина ме обича още, аз съм спокоен. Но имам ли право да остана, ако...

Той не довърши изречението си, но брат му разбра искрящия му поглед и бързото движение на ръката му.

— Аноуи, ти си ери, и в жилите ти тече благородническа кръв. Жена ти е похитена и за това са виновни двамата митонаре. Постъпи, както ти подсказе сърцето. Омби, твоят брат, ще бъде с тебе!

— Нямам нужда от помощта ти. Но още през следващата нощ ще трябва да бягам. Ще отида на островите Тубуаи, откъдето дойдох днес. Погрижи се за всичко, от което ще имам нужда и не казвай никому мястото, където съм избягал.

— Ще мълча и ще те последвам. Атуа е изоставил „Перлата на Южно море“; ще дойда, където знам, че ще те намеря.

— Тогава да ти кажа йоранна^[4]. Откарай в полунощ голямото кану с храна за пътуването ми зад носа на Лога. Аз тръгвам!

Той взе от стената един добре наточен крис^[5] с две остриета и го сложи в пояса си.

— Йоранна, Омби, аз съм ери и Манина ще остане моя!

— Йоранна, Аноуи, нека ти помага богът на всичко добро, нека неговото слънце грее през деня над главата ти, а звездите му да осветяват пътя ти през нощта, за да не бъдеш никога погълнат от тъмнината!

Аноуи тръгна. Той избягваше хората и се отправи към едно място на брега, където никой не можеше да го види.

Сватбарската флотилия беше взела вече годеника и се намираше в морето на път за Аймео. Аноуи се хвърли на земята и зачака скрит от широките бананови листа. Едва когато канутата бяха изчезнали и тълпата се беше разотишла, той стана и се отправя към своята лодка. Качи се в нея, премина между кораловите рифове с помощта на греблото и едва тогава вдигна платното ѝ.

Той заобиколи острова Аймео и се отправи към неговото селище Тамаи, което се намираше недалеч от Опоауо-Бай. Там живееше Потомба, изменникът и крадецът на жени, и там щеше да се състои сватбата с големи тържества, защото бащата на годеницата беше принц, а годеникът беше местен митонаре, изобщо първият митонаре, който се женеше по новата церемония.

В най-задната стая на жилището седеше Манина, готова за празненството. Прислужниците я бяха оставили по нейно желание и сега, когато се почувства сама, дълго сдържаните сълзи потекоха по бледите ѝ страни. Веднъж вече тя беше седяла тук като годеница, но колко щастлива беше тогава, а колко нещастна, неизказно нещастна беше днес! А украшенията ѝ, какви бяха украшенията ѝ? Имаше хубава, великолепно фигура все още млада и свежа, което си личеше добре, въпреки голямата ѝ скръб, която караше тялото ѝ да потреперва. Красивите ѝ тъмни очи бяха печални, а нежните ѝ устни здраво стиснати. В косите и нямаше нито едно цвете, по тялото и не се виждаше никакво украшение. Изглежда че тя беше отблъснала дори и дрехите и платовете, които бяха донесени от белите, омразните чужденци. Едно парау от месна жълтокафява тапа, което достигаше малко под коленете ѝ, обгръщаше бедрата и, като оставяше открити безупречно красивите форми на краката ѝ, докато късо наметало, таеи, от същата материя, закриваше раменете и горната част на тялото ѝ. Дългата ѝ гарвановочерна коса се спускаше буйна и къдрава по раменете ѝ; в нея нямаше никакво цвете нито пък я придържаше веещото се лико на марантата. Тя самата беше цвете, изгаряно от росата на сълзите, откъснато от онова място, където цъвтеше най-добре и където благоухаше най-силно.

Изведнъж тя долови лек шум край външната бамбукова стена.

— Манина! — извика някой тихо.

Тя познаваше този глас. Нима бе възможно той да е тук? Беше чула, че още не се е върнал.

— Аноуи! — извика тя ликуващо.

— Не говори високо, Манина! — предупреди я гласът отвън. — Оро, богът на всичко зло, бди с духовете си около колибата, затова трябва да си спокойна и предпазлива.

— Но ако те видят, Аноуи? — попита тя изпълнена със страх.

— Писангът ме скрива, слънце на моето сърце. Кажи, обичаш ли ме още?

— Хиляди пъти повече от живота си!

— А искаше да отидеш при изменника?

— Не, никога! Под дрехата си нося кама, която щеше да прониже сърцето ми, когато Маори ме докоснеше, повярвай ми, Аноуи!

— Познавам те и ти вярвам! Искаш ли да останеш моя жена?

— Как бих желала, но не може!

— Може. Появи се спокойно с него пред чуждия жрец, аз ще дойда и ще говоря. Ако думите ми не помогнат, тогава внимавай, когато те откарва към Папетее. Щом извикам името ти, веднага скачаш в моето кану! Съгласна ли си?

— Да.

— Тогава не се страхувай от думите и действията на белия митонаре. Той не признава нашия съюз, защото е сключен от нашия жрец, — тогава нека и неговата благословия изчезне като капка в морето. Йоранна, Манина, йоранна, моя прекрасна жено!

Писангът прошумоля навън. Аноуи се беше отдалечил.

Флотилията беше пристигнала в Тамаи. Годеникът стъпи на брега и беше посрещнат от Потомба с „добре дошъл“. Разположени под палмите, гостите пиеха мляко от кокосовите орехи, ядяха печени батати и най различни вкусни плодове, които ражда тази земя в такива големи количества.

После забиха барабани, разнесе се звукът на флейта. Церемонията започваше. Под вечно зелени широколистни дървета беше издигнат олтар украсен с цветя, на който „белият митонаре“, английският мисионер, очакваше годеницата: Маори влезе в къщата и я доведе със себе си.

Но ето че през кръга на застаналите наоколо гости си проправи път един млад човек и се приближи до Потомба, който стоеше близо до олтара.

— Поздравявам те, о Потомба, баща на моята жена! Докато ме е нямало у дома, Манина е дошла при тебе и сега идвам, за да я отведа обратно.

— Върви си по пътя, езичнико! — гласеше отговорът. — С тебе нямам вече работа!

Аноуи остана спокоен. Той само сложи ръката си на рамото на своята жена и се обърна към свещеника:

— Митонаре, тази жена се е заклела в костите на нашите деди да ми бъде вярна, а жрецът на нашия народ ме попита: „Айта анай ое а фааруе и та ое ватрина“? — Никога ли няма да напуснеш жена си? На което отговорих: „Айта, не!“ Потомба ни даде благословията си. Ти имаш ли правото да ни разделиш?

Мисионерът вдигна поглед към небето: — Светата християнска църква може като всесилна майка да отнема дъщерите си и да ги дава на когото поиска. Върви си по пътя, невернико, за да не се изсипе на главата ти гневът на божиите чада!

— Тогава ела, Манина! — каза той, като я хвана за ръката.

В този миг Маори го удари с юмрук в лицето и няколко ръце го сграбчиха и отвлякоха настрана. Той не каза нито дума, нито се възпротиви. Но като наближиха брега, се отскубна и скочи в кануто си.

— Кажете на Маори, че ще си взема жената! — извика им той и загреба в открито море. Като обиколи около острова, той се озова при селището Алфареайта, разположено точно срещу Папетее. Спря лодката си до брега и слезе, за да купи известно количество риба — купи по-големи и по-малки риби. Когато сметна, че е настъпило времето за действие, той занесе рибата в лодката си и излезе пак в открито море, като застана така, че да може да наблюдава морския път между двата острова. Над водата се спусна здрач, нощта настъпи, но вълните около лодката приличаха на някакъв течен, прозрачен кристал. Той завърза една от рибите за парче лико, спусна я във водата и след кратко време почувства силно дръпване. Една акула беше отвлякла примката. След известно време младият човек хвърли втора риба и продължи така, докато около лодката му се събраха около половин дузина акули.

— Добре дошли, вие, слуги на ери. Аз ще си отмъстя, а вие ще получите храната си!

Той продължи да примамва към себе си лакомите чудовища, докато приближаващите колебливи светлини на лодките го убедиха, че флотилията с младоженците приближава. Последван от акулите, той загреба бавно срещу нея. Най-отпред плуваше лодката на Маори. Беше седнал отзад при кормилото, а Манина седеше при носа ѝ. Изневиделица видя пред себе си едно кану, което му препречи пътя. Той стана.

— Стой, кой е там отпред? — попита той.

— Аноуи, за да ти плати за днешния удар! — долетя отговорът.

Същевременно лодката застана успоредно с неговата, последваха две бързи движения с острия крис през въжетата от лико на балансьора и напречната опора падна във водата. Сега Маори беше загубен и при най-малкото движение.

— Манина, скачай! — извика Аноуи.

С един бърз скок жена му застана до него, лодката на Маори, останала без балансьор се обърна, той падна във водата със силен вик и веднага беше посрещнат от акулите. Преди останалите лодки да успеят да стигнат до това място, Аноуи вдигна платното си и бързото му остроносо кану полетя към Лога. Никога никой не чу вече нещо за него и Манина. Омби, неговият брат, напусна Таити след известно време и замина, както казват, за островите Тубуаи. Не след дълго Потомба умря. Беше обичал много единственото си дете и последните му думи били проклятие срещу белия митонаре, който носеше вината за изчезването на дъщеря му.

[0] Ери — принц. ↑

[1] Писанг — (мал.) банан, райска смокиня. Б. пр. ↑

[2] Според Библията по време на Страшния съд Бог щял да отделя праведниците вдасно, а грешниците — вляво Б. пр. ↑

[3] Наяда — мит. Нимфа. Б. пр. ↑

[4] Йоранна — довиждане, сбогом! ↑

[5] Крис — кама. Б. пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.